

Tři oříšky pro Popelku

Ing. Tomáš MAIXNER, předseda Společnosti pro rozvoj veřejného osvětlení

Nevím, kde jiní berou odvahu rozhodovat o tom, co je nasvětleno dobře a co špatně. Já tu drzost nemám. Proto jsem se bránil sepsat pojednání o osvětlování památek v zemích Koruny české. Odjždím do Španěl, prohlásil jsem. Tak že prý mám napsat o památkách, co cestou minu. Začal jsem si připadat jak v pohádce: „Vincku, přivez mi, co tě do nosu cvrkně.“



Obr. 1 – Architekturní osvětlení hradu Dobrého krále René v Tarasconu



Obr. 2 – Hrad v Tarasconu ve dne

Cestou mě „do nosu cvrknalo“ mnoho kouzelných staveb. Obratně jsem se všem vyhnul ve večerních i nočních hodinách. Radoval jsem se, že „z objektivních důvodů“ nebudu muset nic psát. Ale nakonec jsem, jako v pohádce, úplnou náhodou (kdo ví?) natrefil na tři oříšky pro Popelku.

Oříšek první. Château du Roi René – hrad Dobrého krále René (toho, co napsal pravidla rytířských turnajů). Objevil jsem ho, když jsem, omylem(?), špatným směrem opouštěl město Tarascon. A když jsem vzápětí na kruhovém objezdu, chybně(?), odbočil a přes Rhônu se vzdaloval městu, náhle se zjevil oříšek druhý. Na druhém břehu ležící hrad Beaucaire. I na třetí oříšek, od prvních dvou vzdálený téměř pět set kilometrů, jsem narazil stejně náhodně(?). Když jsem hledal cestu z Martorelly, zahlédl jsem směrovku – Ďáblův most. Kdo by tam nezamířil? Takhle jsem si tedy zavařil. Mám obrázky, těžko se mohu vymlouvat...

Netroufám si, a také nebudu posuzovat, zda je Tarasconský hrad osvětlen výtvarně hodnotně. Natož umělecky. Mně se líbí. Líbí se

mi, že je vtipně využito podebití k nasvětlení hradebních zdí. Líbí se mi, že tak není použito všude. Líbí se mi, že hrad není nasvětlen rovnoměrně, že místy jeho zdi září do noci, místy se skrývají ve stínu. (To se ovšem méně líbilo mému fotoaparátu.) A protože můj vztah k zahradním trpaslíkům není kladný, s velkou dávkou nejistoty si dovolím zařadit tento gotický skvost (to jsem se dočetl; za skvost byl označen nějakým sebevědomějším autorem) mezi dobře nasvětlené pamětihodnosti. Jen mimochodem – relativně častý návštěvník tohoto hradu, Karel IV., převzal některé místní „vychytávky“ při stavbě Karlštejna.

Jinak však na mne zapůsobili u sousedů. Hrad Beaucaire je za dne neméně neodolatelný. Ale osvětlení jistě vymýšlel ctitel trpaslíků. Nic proti barevnému světlu. Je však třeba používat je s velkou opatrností a s ještě větší dávkou vkusu. Uvedl jsem sice své povídání slovy o tom, že nejsem tak namyšlený, abych si osboval právo posoudit míru vkusu či nevkusy. Zde však nelze jinak než zvolat: Nééé!!! Takhle ne!!! Přestože možná hradním pánům křivdím.



Obr. 3 – Hrad Beaucaire za denního světla působí monumentálně



Obr. 5 – Dáblův most na okraji Martorelly ve dne



Obr. 6 – Dáblův most v noci je ukázkou citlivé práce s barvou světla

Onen večer se v podhradí konal koncert. Dost možná, ale moc tomu nevěřím, šlo jen o nadmíru scénického osvětlení. Nevím, druhý den jsem pokračoval v cestě.

Oříšek třetí. Ten je opakem pouťového Beaucaire. Dáblův most na okraji Martorelly je ukázkou toho, jak s citem pracovat se světlem a barvou. Technicky jednoduše – kombinací vysokotlakých sodíkových a halogenidových výbojek. Ty prvé jsou známé z ulic svým žlutým světlem, druhé jsou vzácnější a svítí bíle. Mimochodem, most leží v Katalánii, jedné z provincií, kde mají zákon o rušivém světle. Tedy jak by řekl ekologický aktivista – zákon

o světelném znečištění. Ovšem osvětlení Dáblůva mostu je zcela v rozporu s aktivistickými požadavky. Světlomety jsou otočeny vzhůru – jinak by to nešlo, nejsou zacloněny – to by naopak šlo. Ale podstatné je, že most je osvětlen překrásně. A o to jde. Najít hranici mezi ekologií a pohodou. Tady, kdyby se málo přiclonilo, je vše v pořádku. A je to v pořádku, i když se nepřicloní. Protože je krásný pohled na most svítící do noci.

Ostatně, co se týče památek, dovolím si prohlásit, že míra jejich „škodlivosti“ je mírná a rozhodně je významnější jejich estetické působení na osamělého poutníka či

místního povaleče sedícího na terase přilehlé taverny.

Pro nedostatek prostoru nebudu popisovat, jak lze stanovit množství světla přesměrovaného určitou památkou na oblohu. Ostatně, v tomto časopise by se ani moc nehodilo předvádět ekvilibristiku se vzorci a čísly. Požádám čtenáře o důvěru. Odhaduji, že monumentální hrad dobrého krále pošle k nebi asi sedmdesát tisíc lumen. Zdánlivě děsivé číslo. Stejnou „spoušť“ však způsobí přibližně dvacet pět svítidel směřujících světlo výhradně k zemi, které je osazeno vysokotlakou sodíkovou výbojkou o příkonu 150 W. Nebo zhruba stejný počet luceren s výbojkou 70 W. Jen na přilehlém mostě přes Rhônu je takových svítidel víc. Ta čísla platí pouze v případě, že by hrad stál v širém poli. V realu je obklopen stromy, domy, nerovnostmi terénu. To vše světlo pohlcuje. V reálných podmínkách Tarasconský hrad „škodí“ mnohem méně.

Ne všude jsou gotické hrady. Ale je stejně úchvatné, když noční poutník zahlédne světlem ozářený venkovský kostelík nebo košatou lípu. Jejich osvětlení nepřilíží „škodí“. Stačí, aby bylo světlo jen trochu pečlivěji směřováno na fasádu, nebe se téměř „neumaže“. A krásné nejsou jen zářící hvězdy na obloze. Světlo neublíží ani oně lípě. Před lety jsem navrhoval osvětlení zámeckého parku. Ochránci přírody chtěli osvětlit o řadu víc stromů, než kolik jsem navrhoval já. To je pro mne dostatečný důkaz, že světlo stromům nijak zvlášť neuškodí.

A ještě poznámka na závěr – téměř jistě po mostě v Martorelle krácel počátkem listopadu 1466 pan Lev z Rožmítálu (a zcela jistě já v půli července 2005).



Obr. 4 – Hrad Beaucaire v noci a „pouťový efekt“, efekt velmi nešťastně řešeného barevného osvětlení objektu

Zdroj: Maixner, T., *Tři oříšky pro Popelku*, časopis Světlo 2006/1, www.svetlo.info